МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра англійської мови

ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

МАТЕРІАЛИ
IV-го науково-методичного семінару
(Київ, 27 листопада 2015 року)

Київ – 2016

УДК 811.111:378]
ББК 81.2Англ;72

Рецензент завідувач кафедри англійської філології Київського університету імені Бориса Грінченка кандидат філологічних наук, доцент В. В. Якуба.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Гуманітарного Інституту Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 10 від 26 квітня 2016 року)

Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах: Матеріали науково-методичного семінару (м. Київ, 27 листопада 2015 року.) / відп. ред. Д. В. Ольшанський. – К.: ФОП Кандиба Т. П., 2016. – 152 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників науково-методичного семінару «Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах», який відбувся в Гуманітарному Інституті Київського університету імені Бориса Грінченка 27 листопада 2015 року.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст матеріалів, точність цитувань та наведених фактів.

© Київського університету ім. Бориса Грінченка, 2016

ЗМІСТ

Махінов В. М.
ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ 7

Кнодель Л. В.
ГУМАНИЗАЦІЯ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ 15

Ольшанський Д. В.
ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ МЕДІАКОМУНІКАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ 23

Чернігівська Н. С.
ІНТЕНСИВНЕ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ЯК ШЛЯХ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ 31

Солдатова Л. П.
ЗНАХОДЖЕННЯ ВЕКТОРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІДПОВІДНОСТІ ЗНАЧЕНЬ НЕОДНОЗНАЧНИХ СЛІВ У ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ МІЖМОВНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ..... 38

Громова Н. М.
УМОВИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ 45

Шкарбан І. В.
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПРАВОЗНАВЦІВ 50

Скуратівська Г. С.
ФОРМУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ ІННОВАЦІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО АНГЛІЙСЬКОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 57

Яранцева О. І.
ЛАТИНСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ 61

5. Солдатова Л. П. Визначення семантичної кореляції угрупувань значень неоднозначних слів української та англійської мови // Актуальні проблеми германської філології: Матеріали III Міжнародної наукової конференції. – Чернівці: Книги – XXI, 2008, - с. 255-258 (316 С.)
6. Soldatova Lesia. One of the most effective methods of student`s word stock enrichment// ICT for Language Learning. // ICT for Language Learning. Conference Proceedings. Edited by Pixel. 6th Conference Edition – University Press. – Florence (Italy), 2013. – с. 429-434 (527 р.)

Громова Н. М.
кандидат психологічних наук, Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ.

УМОВИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Вступ. Питання розвитку критичного мислення не є новим і порушується все частіше за останні десятиліття спеціалістами різних галузей знань (Д. Брунер, Дж. Гілфорд, А. Кроуфорд, Д. Стіл, Ч. Темпл, С. Терно,О. Тягло, С. Уолтер, Д. Халперн, П.Фачоне та інші). Вчені визнають необхідність застосування критичного мислення у розв'язанні суперечливих завдань сьогодення, які вимагають вмінь зіставляти, порівнювати та аналізувати інформацію, що надходить звідусіль. Людина постійно знаходиться під впливом інформації, яка безперервним потоком потрапляє до її уваги й приводить до інформаційної та емоційної перенасиченості й виснаження.Приховані маніпулятивні стратегії, які застосовуються засобами СМІ, а також довірливість та невибагливість більшості населення приводить до насадження певних думок й розвитку пасивного споживання інформації. Тому, одним з основних завдань педагога у сучасному світі є розвиток критичного мислення студентів, як представників нового покоління, які вміють правильно сприймати, опрацьовувати й застосовувати інформацію у своїй професійній діяльності. Таким чином, актуальність обраної теми дослідження підкріплюється сучасними вимогами життя у цивілізованому суспільстві.

Об'єктом нашої роботи є розвиток критичного мислення студентів під час навчання англійської мови.

Предметом дослідження є умови розвитку критичного мислення студентів.

Мета дослідження полягає у визначенні сприятливих умов розвитку критичного мислення студентів.

Основними **завданнями** вважаємо такі: 1) виявити основні характеристики критичного мислення; 2) з'ясувати причини недостатнього розвитку критичного мислення студентів; 3) встановити перелік сприятливих умов організації навчального процесу для розвитку критичного мислення студентів.

На основі наукового доробку вітчизняних та зарубіжних дослідників (В. Болотов, С. Брукфілд, Т. Воропай, І. Загашев, Д. Клустер, Р. Пол, В. Руджиеро, М. Скрівен, С. Терно, О. Тягло, Д. Халперн, П. Фачоне) існує довгий перелік основних характеристик критичного мислення. Всі його складові є взаємопов'язаними та походять з необхідності проаналізувати та оцінити інформацію. Виконання таких дій, як правило, потребує певного часу, й саме це є причиною невдоволення й небажання студентів присвячувати його процесу мислення. Набагато простіше «сховатись» за думкою іншої людини, погодитись із наведеною цитатою або твердженням, аніж піддавати їх аналізу та критиці.

Отже, однією з безумовних характеристик критичного мислення є спрямованість на пошук. Людина, критично мислить, повинна прагнути віднайти у поданій інформації головне і відокремити його від другорядного, а також оцінити нові дані та узгодити їх із загальновідомими. Звідси випливає наступна характеристика –оцінювальний характер мислення, скептичне, але позитивне ставлення до інформації. Скептичність повинна проявлятись у намаганні перевірити отриману інформацію та знайти підтвердження у правомірності, надійності та релевантності нових даних. Оцінювальний аспект критичного мислення відрізняє його від творчого мислення, сприяє процесу узгодження нової інформації з власним досвідом особистості [2].

Але намагання викладача організувати навчальний процес таким чином, щоб мала місце пошукова активність студентів, постає перед проблемою викликати бажання цієї пошукової активності у самих студентів. Цікавість, небайдужість до нового й незнайомого складають невід'ємну характеристику критичної особистості. Людина, яка критично мислить, не задовольняється лише наявністю інформації, вона прагне знайти більше, дивується незвичному, шукає нове й порівнює з вже відомим. Стан небайдужості особистості супроводжується певним емоційним забарвленням, відчуттями, а саме: подивом, захопленням, очікування нового, «жагою» до вражень, тощо.

Вміння критично ставитись до отримуваної інформації не повинне перетворюватись у неодмінне заперечення всього, що пропонується до розгляду. Критичність може виражатись й у погодженні з автором повідомлення, проте повинне супроводжуватись власною аргументацією, яка складається з тверджень, доводів, доказів та підстав [2]. Вміння наводити аргументи вимагають ретельної підготовки та обізнаності з питання, що розглядається. Ось чому більшість студентів не володіє цими навичками і не прагне ними оволодіти.

Під час аналізу інформаційного повідомлення доводиться стикатись з думками й точками зору різних людей, з кимось погоджуватись, з кимось сперечатись, але важливою рисою критичної особистості є терпимість до інших тверджень та готовність до визнання інших точок зору. З цією рисою пов'язані такі якості, як готовність до прийняття компромісних рішень, гнучкість мислення та готовність до виправлення власних помилок. Це також свідчить і про соціальність критичного мислення, яке передбачає уміння слухати співрозмовника, терпимість до його позиції, відповідальність за власну точку зору [2, 3].

Усі ці вміння тісно взаємопов'язані між собою і складають цілісний образ критичної особистості. Вони мають розвиватись впродовж всьогонавчального процесу на основі різних дисциплін, що сприятиме розвитку рівня свідомості процесу навчання студентів.

Під час аналізу наукового доробку дослідників цікавим виявилось те, що основна кількість робіт присвячена проблемам розвитку критичного мислення школярів, і дуже мало досліджень стосується навчання студентів у вищих навчальних закладах. Дослідники визнають, що процес розвитку критичного мислення у школі відбувається дуже повільно й малоефективно. Таким чином, ми отримуємо покоління студентів, не готових до критичного опрацювання інформації. Тому це питання не втрачає своєї популярності навіть поза межами стін школи, а зауваження науковців залишаються актуальними й для студентів.

Причинами недостатнього розвитку критичного мислення студентів дослідники вважають низький рівень зацікавленості студентів у навчанні, небажання читати книжки, інтернет-залежність, яка приводить до перенасичення інформаційним «сміттям», небажання викладачів витрачати час на розвиток критичних навичок студентів через великий обсяг фактологічної інформації за навчальними програмами, неузгодженість окремих вимог у навчальному закладі та соціального оточення студентів (О. Бєлкіна-Ковальчук, Л. Благодир, І. Загашев, Х. Тамбовська).

За нашим спостереженням, на заняттях з англійської мови будь-які творчі або аналітичні завдання викликають у більшості студентів незадоволення та вдавану втому, яку вони демонструють, навіть не розпочавши виконання таких завдань. До того ж, за першої потреби у необхідному слові, понятті, фразі та навіть під час підготовки до висловлення власної думки вони одразу ж починають шукати переклад або відповідь в інтернеті, тим самим користуються думками інших людей та інформацією з першого джерела, що здається відповідним. Ми пов'язуємо це з відсутністю осмисленого, відповідального ставлення до процесу навчання, а також з прагненням досягти мети, не напружуючись та не витрачаючи зайвого часу на мисленнєвий процес. На нашу думку, відбувається підміна понять або неправильне розуміння «економії часу» та «оптимізації» навчання. За цими термінами приховують звичайні лінощі та відсутність звички замислюватись. На жаль, студенти зараз не звикли встановлювати зв'язки між предметами,

образами та думками, вони також не прагнуть до пошуку нового, а задовольняються пасивним споживанням інформації.

До таких висновків нас привели результати експерименту, проведеного з 28 студентами 3 курсу на матеріалі відомої Молитви А. де Сент-Екзюпері. Завдання полягало в оцінці твору з точки зору його актуальності в житті самих студентів та висловленні згоди або незгоди з автором тексту з аргументацією своїх думок.

Текст був запропонований англійською мовою з подальшим перекладом рідною, позбавивши студентів складнощів перекладу. Це завдання задавалось на домашнє опрацювання з інструкцією щодо його виконання. Метою експерименту було визначити рівень розвитку критичного мислення студентів. Успішність його виконання оцінювалась за такими критеріями: 1) переконливість в аргументації власних доводів; 2) толерантне ставлення та готовність до сприйняття думки автора у разі непогодження з ним; 3) бачення актуальності отриманої інформації для власного досвіду.

Наводимо повну версію експериментального тексту.

Teach me the art of small steps. Prayer" by Antoine de Saint-Exupery

Lord, I ask not about miracles, and not the mirages, and the strength of each day. Teach me the art of small steps. Make me an observant and resourceful, that the diversity of everyday life in time to dwell on the discoveries and experiences that made me excited. Teach me how to properly dispose of time in my life. Give me a subtle flair to distinguish primary from the secondary.
I ask about the power of restraint and measures that I have on life fluttered and slid, and wisely planned throughout the day, could see the distant peaks and spacious, and even sometimes to find time to enjoy art. Help me to realize that illusions do not help with anything. Neither memories of the past or dreams of the future. Help me to be here and now and accept that moment as the most important. Protect me from a naive belief that everything in life should be smooth. Give me a clear consciousness that the complexity of defeat, the fall and failure are just a natural part of life, through which we grow and mature.
Remind me that the heart often argues with reason. Send me the right moment someone who has the courage to tell me the truth, but would do it with love!
I know that many problems can be solved if we do nothing, so teach me patience. You know how much we need the friendship. Let me be worthy of this most beautiful and tender gift of fate. Give me a rich imagination in the right place, at the right time, in silence, or speaking, give someone the necessary heat.
Make me a man who knows how to reach those who really "down".
Keep me from fear of missing something in life. Give me not what I want, but what I really needed.

За результатами експерименту лише 4 студента змогли висловити свої враження від твору, які відповідали вищезазначеним критеріям. В їх відповідях прозвучали як згода, так і незгода з окремими положеннями тексту, були наведені міркування, аргументи та приклади застосування цих

положень у власному житті студентів. 9 студентів погодились з думками автора та визнали актуальність твору для власного життя. Решта студентів лише сказали, що повністю підтримують авторську позицію. Таким чином, чітко прослідковується політика конформізму, притаманна студентам у процесі спілкування з викладачами. Те, що пропонується викладачем, сприймається більшістю студентів, як належне, таке, що не піддається сумніву. До того ж, намагання протиставити іншу думку тому, що пропонується, сприймається студентами як зайві ускладнення, які варто уникати. Звідси констатуємо недостатній рівень розвитку критичного мислення студентів, який проявляється у всіх сферах життя й робить їх вразливими до інформаційного впливу.

Для подолання цієї проблеми дослідники пропонують створювати необхідні умови у навчанні, оточувати учнів та студентів атмосферою позитивного емоційного настрою та зацікавленості у пошуку вирішення проблемних ситуацій.

Д. Халперн виступає за те, щоб виховувати такі якості у студентів: готовність до планування та упорядкування нових думок, гнучкість та сприйняття нових ідей, наполегливість, готовість виправляти свої помилки, усвідомлення свого мисленнєвого процесу, готовність до прийняття компромісних рішень [3].

Для розвитку цих якостей у студентів вищих навчальних закладів існує необхідність створювати такі умови навчання студентів, які б спонукали їх до активної творчої діяльності та критичного ставлення до вирішення поставлених завдань і отриманих результатів.

Основними вправами для розвитку критичного мислення більшість дослідників вважають такі: 1) «мозковий штурм» або «кошик ідей», який сприяє як пошуку думок, так і в умовах іншомовного навчання активізує іншомовну лексику; 2) читання з позначками як інтерактивна система запису для ефективного читання, коли студенти позначають відому, нову, суперечливу та недостатню інформацію різними позначками; 3) сенкан (п'ятирядок), який розвиває образне мислення та сприяє переосмисленню інформації; 4)«кубування», тобто проведення шести операцій над текстом (описати, порівняти, асоціювати, проаналізувати, знайти застосування, знайти аргументи «за» і «проти»); 5) знаходження асоціацій і встановлення між ними зв'язків («асоціативний кущ») для розвитку уяви та інтуїції; 6) встановлення різних поглядів на проблему, порушену в тексті, та коментування її з різних точок зору.

Таким чином, основними характеристиками критичного мислення особистості є спрямованість на пошук, оцінювальний характер мислення, цікавість, самостійність та аргументованість думок, готовність до визнання інших точок зору, соціальність критичного мислення. Серед причиннедостатнього розвитку критичного мислення студентів варто виокремити відсутність осмисленого, відповідального ставлення до процесу навчання,низький рівень зацікавленості студентів у навчанні, інтернет-

залежність, небажання самих викладачів розвивати критичні навички студентів, неузгодженість окремих вимог у навчальному закладі та соціального оточення студентів. Для вирішення проблеми розвитку критичного мислення студентів необхідно створювати умови навчання, в яких студенти будуть змушені здійснювати пошукову діяльність та вчитись самостійності й відповідальності за власні думки.Розроблена велика кількість спеціальних вправ, спрямованих на розвиток критичного мислення особистості і завданням викладача є зробити добірку завдань, які б логічно супроводжували виклад фактологічної інформації та стимулювали студентів до отримання нових знань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бєлкіна-Ковальчук О. В. Формування критичного мислення учнів початкових класів у процесі навчання : Автореф. дис. канд. пед. наук / О. В. Бєлкіна-Ковальчук. – Волин. держ. ун-т ім. Л. Українки. – Луцьк, 2006. – 21 с.
2. Терно С. О. Світ критичного мислення : образ та мімікрія / С. О. Терно // Історія в сучасній школі. – 2012. - № 7-8. – С. 27–39.
3. Халперн Д. Психология критического мышления / Д. Халперн. – 4-е междунар. изд. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.
4. Facione P. A. Critical thinking: What it is and why it counts. [Online] Available: www.calpress.com/pdf_files/what&why.pdf (May 7, 2011).

Шкарбан І. В.
кандидат філологічних наук, Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПРАВОЗНАВЦІВ

Постановка проблеми. Зовнішня і внутрішня політика України, її стратегічний курс на поглиблену демократизацію всіх сфер життя і приєднання до європейської та світової спільноти висувають нові цілі та завдання перед освітянами в галузі навчання іноземних мов. Одним із завдань є створення найефективніших методів навчання іноземних мов із чітко визначеною комунікативною спрямованістю методики навчання.

Водночас комунікація стає ефективною лише за умови знання специфіки культурних чинників носіїв і країни іноземної мови, яка вивчається. Тобто є тісно пов'язаною з реалізацією когнітивних дій, спрямованих на